

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

DOI 10.31558/2519-2949.2026.3.17

УДК 321.7:341.176(4):061.1ЄС(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3328-4102>

Петренко І. І., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7420-7325>

Шляхтун П. П., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

e-mail: i.i.petrenko@icloud.com (автор для листування)

ДІЄВІСТЬ МОНІТОРИНГОВИХ МЕХАНІЗМІВ РАДИ ЄВРОПИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНИХ ГАРАНТІЙ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

У статті запропоновано пояснювальну модель дієвості моніторингових механізмів Ради Європи та Європейського Союзу, розглянутих як інструменти зовнішнього врядування щодо України. Актуальність теми зумовлена тим, що після набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, відкриття переговорів про вступ і завершення скринінгу відповідності національного законодавства праву ЄС відповідність висновкам моніторингових органів прямо пов'язана з просуванням до членства та з доступом до фінансування через інструмент *Ukraine Facility*. Проблема становить парадокс диференційованої дієвості: формально подібні механізми дають різну віддачу, а обов'язковість механізму не пояснює, чому одні висновки конвертуються в інституційну зміну, а інші лишаються нереалізованими. Мета статті – виявити чинники, що визначають дієвість моніторингу, тобто його здатність конвертувати зафіксовану невідповідність у реальну імплементацію інституційних гарантій демократії. Методологічною рамкою слугує концепція зовнішнього врядування у поєднанні з моделлю зовнішнього стимулювання; основним методом – відстеження процесів (*process tracing*) у трьох контрастних кейсах, дібраних за максимальною варіацією типу важеля: антикорупційному (епізод НАБУ і САП 2025 р.), судовому (добір суддів Конституційного Суду) та у сфері виконання рішень Європейського суду з прав людини. Побудовано модель, у якій дієвість як залежна змінна пояснюється не силою зовнішнього важеля, а конфігурацією трьох внутрішніх чинників держави-адресата: чіткості «нагороди», мобілізаційної спроможності громадянського суспільства та розстановки еліт. Зіставлення кейсів виявило контрінтуїтивну закономірність: за зростання формальної обов'язковості важеля дієвість не зростала, а спадала – найжорсткіший юридично зобов'язальний механізм дав найнижчу дієвість, тоді як матеріальний важіль у поєднанні зі сприятливою внутрішньою конфігурацією – найвищу. Зроблено висновок, що зовнішній стимул є необхідною, але не достатньою умовою імплементації; вирішальною є внутрішня конфігурація держави-адресата. Науковий внесок полягає в переході від опису й типологізації моніторингових механізмів до пояснювальної моделі їхньої дієвості.

Ключові слова: моніторингові механізми; зовнішнє врядування; кондиціональність; дієвість; імплементація; інституційні гарантії демократії; Рада Європи; Європейський Союз; Україна

Petrenko Ihor, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Petro Shliakhtun, Taras Shevchenko National University of Kyiv
 e-mail: i.i.petrenko@icloud.com (corresponding author)

THE EFFECTIVENESS OF THE COUNCIL OF EUROPE AND EUROPEAN UNION MONITORING MECHANISMS: DOMESTIC FACTORS IN IMPLEMENTING INSTITUTIONAL GUARANTEES OF DEMOCRACY IN UKRAINE

The article proposes an explanatory model of the effectiveness of the monitoring mechanisms of the Council of Europe and the European Union, considered as instruments of external governance with respect to Ukraine. The relevance of the topic stems from the fact that, after Ukraine acquired EU candidate status, opened accession negotiations and completed the screening of its national legislation against EU law, compliance with the conclusions of monitoring bodies became directly linked to progress toward membership and to access to funding through the Ukraine Facility. The research problem is the paradox of differentiated effectiveness: formally similar mechanisms yield strikingly different returns, and the binding nature of a mechanism does not explain why some conclusions are converted into institutional change while others remain unimplemented. The purpose of the article is to identify the factors that determine the effectiveness of monitoring, that is, its capacity to convert an identified non-compliance into the real implementation of institutional guarantees of democracy. The methodological framework combines the concept of external governance with the external incentives model; the main method is process tracing applied to three contrasting cases selected for maximum variation in the type of leverage: the anti-corruption case (the NABU and SAPO episode of 2025), the judicial case (the selection of Constitutional Court judges), and the case of the execution of European Court of Human Rights judgments. The article builds a model in which effectiveness, as the dependent variable, is explained not by the strength of the external leverage but by the configuration of three domestic factors of the target state: the clarity of the “reward”, the mobilizational capacity of civil society, and the alignment of elites. The comparison of cases reveals a counter-intuitive regularity: as the formal bindingness of the leverage increases, effectiveness does not rise but falls – the strongest, legally binding mechanism produced the lowest effectiveness, whereas material leverage combined with a favourable domestic configuration produced the highest. It is concluded that the external incentive is a necessary but not sufficient condition of implementation; the decisive factor is the domestic configuration of the target state. The scholarly contribution lies in the shift from describing and typologising monitoring mechanisms to an explanatory model of their effectiveness.

Keywords: monitoring mechanisms; external governance; conditionality; effectiveness; implementation; institutional guarantees of democracy; Council of Europe; European Union; Ukraine

Постановка проблеми. Набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі (червень 2022 р.), відкриття переговорів про вступ (червень 2024 р.) та завершення скринінгу відповідності національного законодавства праву ЄС (вересень 2025 р.) перевели відносини України з європейськими організаціями в режим безперервного інституційного оцінювання. Відповідність висновкам моніторингових органів Ради Європи та ЄС сьогодні прямо пов’язана з просуванням до членства й доступом до фінансування: інструмент Ukraine Facility ставить виплати в залежність від виконання реформ у сфері верховенства права [1], а щорічні звіти Європейської Комісії фіксують стан демократичних інститутів за уніфікованою методологією [2; 3; 4]. Мережа зовнішнього моніторингу перетворилася на дієвий контур гарантування інституційних основ демократії. Проте практичне спостереження виявляє парадокс, який і становить проблему цієї статті. Формально подібні за призначенням механізми дають різне різну віддачу: одні рекомендації та висновки моніторингових органів швидко конвертуються в реальну інституційну зміну, тоді як інші роками лишаються «на папері». Понад те, ця віддача не корелює просто із «силою» механізму – трапляється, що юридично необов’язкова експертна оцінка спричиняє реформу, а обов’язкове судове рішення десятиліттями не виконується. Отже, наявність механізму й навіть його формальна обов’язковість не пояснюють дієвості моніторингу. Питання про те, за яких умов моніторинг конвертується в імплементацію, а за яких – ні, залишається без систематичної пояснювальної відповіді, хоча саме воно є визначальним для держави, для якої ціною недотримання стандартів є сповільнення вступу до ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу вивчення зовнішнього впливу на інституційний розвиток держав-кандидатів заклали концепції кондиціональності та європеїзації.

Модель зовнішнього стимулювання Ф. Шіммельфенніга й У. Зедельмаєра пояснює переймання європейських правил через розрахунок вигід і витрат: дієвість кондиціональності зростає з визначеністю вимог, вагомістю та вірогідністю винагороди (передусім перспективи членства) і знижується зі збільшенням внутрішніх політичних витрат для урядів-адресатів [5]. Х. Граббе показала, що «трансформаційна сила» ЄС реалізується насамперед через асиметрію відносин розширення та механізми моніторингу, які структурують порядок денний реформ [6]. С. Лавенекс і Ф. Шіммельфенніг узагальнили цей підхід у концепції зовнішнього врядування (external governance), у межах якої ЄС поширює власні правила за свої межі не примусом, а комбінацією ієрархічних, мережових і ринкових способів впливу [7]. Перегляд моделі зовнішнього стимулювання підтвердив її пояснювальну силу й водночас акцентував на посередницькій ролі внутрішніх чинників між зовнішнім стимулом і результатом [8].

Другу лінію утворюють дослідження внутрішнього опосередкування європеїзації. Т. Бюрцель і Т. Ріссе довели, що зовнішній тиск конвертується в інституційну зміну лише через внутрішні «сприятливі умови» – вето-гравців, посередницькі інститути та коаліції змін; за їхньою тезою про диференційне розширення можливостей (differential empowerment) той самий європейський імпульс посилює одних внутрішніх акторів і послаблює інших, а підсумок залежить від внутрішньої розстановки сил [9; 10]. У. Зедельмаєр, аналізуючи стійкість реформ після вступу, показав, що зовнішній важіль слабшає там, де бракує внутрішньої вкоріненості змін [11]. В українській політичній науці досліджено окремі ділянки цієї проблематики: залежність інституційних пріоритетів антикорупційної політики від євроінтеграційної кондиціональності [12] та підходи до оцінювання результативності публічної політики [13]. Нормативно-експертний зміст самого моніторингу кодифіковано в стандартах Ради Європи, зокрема в Rule of Law Checklist Венеційської комісії [14].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри розвиненість теорії кондиціональності та значний масив описових праць про окремі механізми, бракує пояснювальної (а не інвентаризаційної) моделі, яка на українському матеріалі показала б, чому дієвість моніторингу так різниться за сферами. Домінує або нормативне зіставлення практики зі стандартами, або опис інституційного дизайну наглядових органів; натомість мікрорівнева реконструкція причинного ланцюга «висновок моніторингу – реакція внутрішніх акторів – (не)імплементация» залишається нерозробленою. Саме цю прогалину – перехід від опису механізмів до пояснення їхньої диференційованої дієвості – і покликана заповнити стаття.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Мета статті – виявити чинники, що визначають дієвість моніторингових механізмів Ради Європи та Європейського Союзу як інструментів зовнішнього врядування, тобто їхню здатність конвертувати зафіксовану невідповідність у реальну імплементацию інституційних гарантій демократії в Україні.

Досягнення мети передбачає виконання чотирьох завдань: 1) побудувати аналітичну модель дієвості моніторингу, визначивши залежну змінну та пояснювальні чинники; 2) операціоналізувати ці чинники в межах рамки зовнішнього врядування; 3) методом відстеження процесів реконструювати причинні ланцюги в трьох контрастних кейсах – антикорупційному, судовому та у сфері виконання рішень Європейського суду з прав людини; 4) на основі зіставлення кейсів вивести пояснювальну закономірність дієвості.

Методи дослідження. Теоретичною рамкою дослідження є концепція зовнішнього врядування у поєднанні з моделлю зовнішнього стимулювання [5; 7], що дає змогу трактувати моніторинг не як спостереження, а як інструмент врядування «на відстані», результат якого опосередковується внутрішніми чинниками держави-адресата. Дослідження має якісний характер; кількісні індексні оцінки свідомо винесено за його межі.

Дизайн побудовано за принципом «механізм – сфера»: зіставляються три сфери інституційних гарантій, у кожній з яких діє власна конфігурація моніторингових механізмів із різним типом важеля – матеріально-стимулювальним (ЄС), м'яким репутаційно-експертним (Рада Європи) та юридично зобов'язальним (Європейський суд з прав людини у поєднанні з наглядом Комітету міністрів). Основним методом є відстеження процесів (process tracing) – реконструкція причинно-наслідкового механізму, що пов'язує зовнішній моніторинговий імпульс із внутрішнім інституційним результатом [15]. Кейси дібрано за максимальною варіацією формальної «сили» важеля: від матеріального важеля ЄС в антикорупційній сфері через змішаний важіль у сфері добору суддів до юридично зобов'язального важеля у сфері виконання рішень ЄСПЛ. Емпіричну базу становлять документи моніторингових органів, нормативні акти та рішення ЄСПЛ; часові межі аналізу – 2009–2026 рр.

Обмеження дизайну зумовлене його якісним характером: три кейси не дають підстав для статистичних узагальнень, а слугують висвітленню причинного механізму, що потребує перевірки на ширшому матеріалі.

Виклад основного матеріалу. Аналітична модель дієвості моніторингу. Щоб пояснити диференційовану віддачу моніторингу, розмежуємо залежну змінну та пояснювальні чинники. Залежною змінною є дієвість – спроможність механізму конвертувати зафіксовану невідповідність у реальну інституційну зміну; вона вимірюється не фактом ухвалення висновку чи рішення, а настанням імплементації – від повної через часткову до її відсутності. Якщо визначальною є сила зовнішнього важеля, дієвість має зростати з його формальною обов’язковістю – від м’якого через матеріальний до юридично зобов’язального. Стаття обґрунтовує протилежне: за рамкою зовнішнього врядування зовнішній стимул є лише спусковим імпульсом, тоді як результат опосередковують три внутрішні чинники [8; 9].

Перший чинник – конфігурація еліт щодо конкретної реформи: наявність або відсутність вето-гравців, для яких реформа означає втрату ресурсу контролю. Другий – мобілізаційна спроможність громадянського суспільства на цьому предметі: здатність суспільних акторів підвищувати внутрішню політичну ціну невиконання, діючи в тому самому напрямі, що й зовнішній моніторинг. Третій – чіткість і вірогідність «нагороди»: пряма й недвозначна прив’язка виконання до відчутного блага (транш фінансування, відкриття переговорного розділу) проти дифузної репутаційної санкції з віддаленими наслідками. Ці чинники не адитивні: вирішальною є їхня конфігурація – спрямованість зовнішнього важеля й внутрішніх акторів на один результат або їх розведеність. Тому найжорсткіший важіль може давати найнижчу дієвість, якщо всі три чинники несприятливі, – і навпаки. Перевіримо це на трьох кейсах, упорядкованих за зростанням формальної сили важеля.

Кейс 1. Антикорупційна сфера: епізод НАБУ і САП (липень 2025 р.). Антикорупційна сфера є ділянкою найщільнішого зчеплення зовнішнього змісту й важеля: експертний зміст постачають оцінювальні звіти GRECO в межах Четвертого раунду [16] та подальше відстеження виконання рекомендацій [17], а матеріальний важіль додають антикорупційні умови у звітах Європейської Комісії та в кондиціональності Ukraine Facility [1; 4]. Проте вирішальним є не саме зчеплення, а те, як воно взаємодіє з внутрішніми чинниками, – що й унаочнив епізод липня 2025 р.

Причинний ланцюг реконструюється так. 22 липня 2025 р. Верховна Рада ухвалила, а Президент того ж дня підписав Закон № 4555-IX (законопроект № 12414), який фактично підпорядкував Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральному прокуророві та звужив процесуальну незалежність Національного антикорупційного бюро [18]. Цей акт запустив дві реакції, спрямовані в один бік. З боку зовнішнього врядування Європейська Комісія відреагувала негайно: Комісарка з питань розширення охарактеризувала ухвалення закону як «серйозний крок назад» і нагадала, що незалежні антикорупційні органи є передумовою руху України до членства, а верховенство права лишається в центрі переговорів про вступ [19]. З боку суспільства закон спричинив перші за час повномасштабної війни масові вуличні протести в кількох містах. Обидва тиски збіглися в часі та у вимозі, багаторазово підвищивши внутрішню політичну ціну збереження закону.

Результат настав упродовж дев’яти днів: 31 липня 2025 р. Верховна Рада 331 голосом ухвалила президентський законопроект № 13533, що відновив процесуальну незалежність і повноваження обох органів [20]. Механізм зовнішнього моніторингу спрацював як дієвий інструмент імплементації – але спрацював не сам собою. Реконструкція причинного ланцюга показує, що вирішальною була конфігурація трьох внутрішніх чинників: «нагорода» була максимально чіткою й вірогідною (пряма прив’язка до фінансування Ukraine Facility та до відкриття кластера «Основи»), громадянське суспільство виявило високу мобілізаційну спроможність, а початковий елітний консенсус довкола обмеження органів виявився нестійким і був швидко переламаний під тиском. Дієвість – висока; проте забезпечив її саме збіг внутрішніх чинників, а не матеріальна природа важеля.

Кейс 2. Судова сфера: добір суддів Конституційного Суду. Другий кейс представляє змішаний важіль: м’який експертний зміст Ради Європи, підкріплений матеріальним важелем ЄС, але слабше, ніж в антикорупційній сфері. Венеційська комісія у висновку щодо добору суддів Конституційного Суду обґрунтувала запровадження конкурсної процедури з вирішальною роллю незалежної Дорадчої групи експертів, покликаної відсіювати недоброчесних кандидатів [21]; цей стандарт підхопили звіти Європейської Комісії [3; 4], а суміжні реформи суддівського врядування супроводжувалися подальшими висновками Комісії щодо дисциплінарних процедур [22]. Інституційну рамку було створено: конкурсний механізм із залученням Дорадчої групи запрацював, і в цьому вимірі

моніторинг спрацював.

Проте на рівні результату дієвість виявилася лише частковою. Запровадження процедури не усунуло хронічної проблеми неповного складу Конституційного Суду: заповнення вакансій гальмувалося, а призначення суб'єктами квотного добору затягувалися. Причину контрасту становить відмінна конфігурація внутрішніх чинників. «Нагорода» тут менш чітка: добір суддів не прив'язаний до конкретного фінансового траншу так безпосередньо, як антикорупційні маркери, а діє радше через дифузну оцінку поступу в кластері «Основи». Мобілізаційна спроможність суспільства на цьому предметі нижча: технічне питання заповнення вакансій не має тієї резонансності, що загроза антикорупційній інфраструктурі, і не переводиться в масову вуличну дію. Нарешті, конфігурація еліт амбівалентна: суб'єкти призначення зберігають інтерес до контролю над персональним складом Суду, а зовнішній важіль недостатньо потужний, щоб цей інтерес переважити. Як наслідок, зовнішній зміст імплементується вибірково – рамка запроваджується, але результат, що залежить від внутрішньої політичної волі, лишається неповним. Дієвість – часткова.

Кейс 3. Виконання рішень Європейського суду з прав людини. Третій кейс представляє найжорсткіший за типом важіль – юридично зобов'язальний. Рішення Європейського суду з прав людини є обов'язковими для держави-відповідача (ст. 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) [23], а нагляд за їх виконанням, включно з усуненням системних причин порушень, здійснює Комітет міністрів Ради Європи [24]. Якщо припущення про визначальну роль сили важеля правильне, саме тут дієвість мала б бути найвищою.

Емпірія засвідчує протилежне. Проблема невиконання рішень національних судів в Україні стала предметом пілотного рішення Європейського суду у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (2009), у якому Суд констатував системний характер порушення і зобов'язав державу запровадити ефективний засіб правового захисту [25]. Оскільки системну причину усунуто не було, кількість однотипних заяв зростала, і у справі «Бурмич та інші проти України» (2017) Велика палата Суду вилучила з реєстру понад дванадцять тисяч таких заяв, передавши їх до нагляду Комітету міністрів як питання виконання пілотного рішення [26]. Отже, попри юридично обов'язкову природу важеля, системне невиконання триває понад п'ятнадцять років і залишається під посиленою процедурою нагляду Комітету міністрів [24].

Цей найнижчий рівень дієвості пояснює несприятлива конфігурація всіх трьох внутрішніх чинників – попри максимальну силу важеля. «Нагорода» дифузна: виконання рішень Європейського суду не прив'язане до конкретного фінансового стимулу й діє лише через репутаційний та юридичний обов'язок з віддаленими наслідками. Мобілізаційна спроможність суспільства мінімальна: проблема стосується розпорошеної множини стягувачів і не формує єдиного політичного тиску. Ключовим є те, що імплементация тут упирається не в політичну волю, яку можна переламати тиском, а у фінансово-адміністративну спроможність держави та у структурні вади виконавчого провадження; жоден зовнішній важіль не замінює відсутньої внутрішньої спроможності. Конфігурація всіх трьох чинників несприятлива – і дієвість виявляється найнижчою саме там, де важіль формально найсильніший. Це і є емпіричне спростування гіпотези про визначальну роль сили важеля.

Зіставлення кейсів: пояснювальна закономірність. Зведення трьох кейсів (табл. 1) виявляє закономірність, протилежну до припущення про визначальну роль сили важеля. Кейси впорядковано за зростанням формальної обов'язковості важеля – від матеріально-стимулювального (ЄС) через змішаний до юридично зобов'язального (Європейський суд з прав людини); дієвість натомість не зростає, а спадає. Найвищу дієвість дав не найжорсткіший важіль, а той кейс, у якому збіглися всі три сприятливі внутрішні чинники; найнижчу – кейс із найжорсткішим важелем, але несприятливою внутрішньою конфігурацією. Зіставлення дає підстави для пояснювальної закономірності: дієвість моніторингу як інструмента зовнішнього врядування визначається не типом і не формальною силою зовнішнього важеля, а конфігурацією внутрішніх чинників держави-адресата – чіткістю «нагороди», мобілізаційною спроможністю громадянського суспільства та розстановкою еліт. Зовнішній важіль є необхідним спусковим імпульсом, але достатньою умовою імплементції стає лише його збіг зі сприятливою внутрішньою конфігурацією [8; 9]: моніторинг «кусається» там, де активує внутрішніх акторів, спрямованих на той самий результат, і лишається символічним там, де внутрішня конфігурація несприятлива або де проблема впирається у брак спроможності, а не політичної волі. Звідси й практичний висновок: підвищувати дієвість моніторингу слід не лише нарощуванням зовнішньої кондиціональності, а насамперед впливом на внутрішні чинники.

Таблиця 1

Дієвість моніторингових механізмів за сферами: важіль і внутрішня конфігурація

Сфера / кейс	Тип важеля	Чіткість «нагороди»	Мобілізація суспільства	Конфігурація еліт	Дієвість
Антикорупція (НАБУ і САП, 2025 р.)	матеріальний (ЄС)	висока (прямий фінансовий стимул)	висока (масові протести)	розкол переламано	висока
Добір суддів КСУ	змішаний (РЄ + ЄС)	помірна (дифузна оцінка поступу)	низька	амбівалентна	часткова
Виконання рішень ЄСПЛ	юридично зобов'язальний	дифузна (репутаційно-правова)	мінімальна	не переважає браку спроможності	низька

Джерело: складено авторами

Висновки. Проведене дослідження виявляє чинники дієвості моніторингових механізмів Ради Європи та Європейського Союзу як інструментів зовнішнього врядування й дає підстави для висновків за кожним із поставлених завдань.

Перше. Дієвість моніторингу доцільно розглядати як окрему залежну змінну – спроможність механізму конвертувати зафіксовану невідповідність у реальну інституційну зміну, – відмежовану від факту ухвалення висновку чи рішення. Пояснювати цю змінну лише типом важеля впливу недостатньо: побудована модель протиставляє силі зовнішнього важеля конфігурацію трьох внутрішніх чинників – чіткість «нагороди», мобілізаційну спроможність громадянського суспільства та розстановку еліт щодо конкретної реформи.

Друге. Відстеження процесів у трьох кейсах підтвердило пояснювальну силу моделі. В антикорупційному кейсі (НАБУ і САП, 2025 р.) збіг чіткого фінансового стимулу, масової мобілізації та переламаного елітного розколу забезпечив високу дієвість – відновлення незалежності органів упродовж дев'яти днів. У кейсі добору суддів Конституційного Суду змішаний важіль за слабкої мобілізації та амбівалентної позиції еліт дав часткову дієвість. У кейсі виконання рішень ЄСПЛ найжорсткіший, юридично зобов'язальний важіль за дифузної «нагороди» та браку внутрішньої спроможності дав найнижчу дієвість – системне невиконання триває понад п'ятнадцять років.

Третє. Зіставлення кейсів виявило закономірність, контрінтуїтивну щодо припущення про визначальну роль сили важеля: за зростання формальної обов'язковості важеля дієвість не зростала, а спадала. Це доводить, що причина диференційованої дієвості лежить не в зовнішньому важелі, а у внутрішній конфігурації держави-адресата; зовнішній стимул є необхідною, але не достатньою умовою імплементації.

Науковий внесок статті полягає в переході від опису й типологізації моніторингових механізмів до пояснювальної моделі їхньої дієвості, емпірично підкріпленої відстеженням процесів, а також у формулюванні закономірності про пріоритет внутрішньої конфігурації над силою зовнішнього важеля. Перспективи подальших розвідок пов'язані з перевіркою запропонованої моделі на ширшому наборі кейсів і сфер, із порівнянням української конфігурації з досвідом держав Західних Балкан як інших учасників процесу розширення, а також із доповненням якісного аналізу кількісним вимірюванням дієвості імплементації.

Бібліографічний список:

1. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>.
2. European Commission. Ukraine 2023 Report : SWD(2023) 699 final. Brussels, 08.11.2023. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en.
3. European Commission. Ukraine 2024 Report : SWD(2024) 699 final. Brussels, 30.10.2024. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en.
4. European Commission. Ukraine 2025 Report : SWD(2025) 759 final. Brussels, 04.11.2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en.
5. Schimmelfennig F., Sedelmeier U. Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe. *Journal of European Public Policy*. 2004. Vol. 11, № 4. P. 661–679. <https://doi.org/10.1080/1350176042000248089>
6. Grabbe H. The EU's Transformative Power: Europeanization Through Conditionality in Central and Eastern

Europe. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2006. 232 p. <https://doi.org/10.1057/9780230510302>

7. Lavenex S., Schimmelfennig F. EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics. *Journal of European Public Policy*. 2009. Vol. 16, № 6. P. 791–812. <https://doi.org/10.1080/13501760903087696>

8. Schimmelfennig F., Sedelmeier U. The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*. 2020. Vol. 27, № 6. P. 814–833. <https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1617333>

9. Börzel T. A., Risse T. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change. *European Integration online Papers (EIoP)*. 2000. Vol. 4, № 15. URL: <https://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>.

10. Börzel T. A., Risse T. Conceptualizing the Domestic Impact of Europe. The Politics of Europeanization / eds. K. Featherstone, C. M. Radaelli. Oxford : Oxford University Press, 2003. P. 57–80. <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0003>

11. Sedelmeier U. Is Europeanisation through Conditionality Sustainable? Lock-in of Institutional Change after EU Accession. *West European Politics*. 2012. Vol. 35, № 1. P. 20–38. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.631311>

12. Кресіна І. О. Інституційні пріоритети антикорупційної політики України. *Політологічний вісник*. 2024. Вип. 92. С. 130–152. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2024.92.130-152>

13. Федорченко В. М., Петренко І. І., Салтовський О. І., Колух В. В. Особливості оцінювання публічної політики: уроки для України. *Актуальні проблеми політики*. 2022. № 69. С. 80–87. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1306>.

14. Venice Commission. Rule of Law Checklist : CDL-AD(2016)007. Venice, 2016. URL: <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282016%29007-e>.

15. Beach D., Pedersen R. B. Process-Tracing Methods: Foundations and Guidelines. 2nd ed. Ann Arbor : University of Michigan Press, 2019. 424 p.

16. GRECO. Fourth Evaluation Round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors: Evaluation Report. Ukraine : GrecoEval4Rep(2016)9. Strasbourg, 2017. URL: <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2016-9-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-/1680737207>.

17. GRECO. Fourth Evaluation Round : Addendum to the Second Compliance Report. Ukraine : GrecoRC4(2024)15. Strasbourg, 2024. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/ukraine> (.

18. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень : Закон України від 22.07.2025 № 4555-IX (законопроект № 12414). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4555-20>.

19. EU enlargement commissioner slams Ukraine's law eroding autonomy of anti-corruption watchdogs. *Ukrainska Pravda*. 22.07.2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/07/22/7522940/>.

20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення повноважень та незалежності Національного антикорупційного бюро України і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури : Закон України від 31.07.2025 (законопроект № 13533). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56074>.

21. Venice Commission. Ukraine. Follow-up Opinion on the Draft Law on the Selection of Constitutional Court Judges : CDL-AD(2023)022. Venice, 2023. URL: <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282023%29022-e>.

22. Venice Commission, Directorate General Human Rights and Rule of Law. Ukraine. Joint Opinion on Draft Amendments on Disciplinary Procedures against Judges : CDL-AD(2025)044. Venice, 2025. URL: <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282025%29044-e>.

23. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : ратифікована Законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР (ст. 46). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

24. Committee of Ministers of the Council of Europe. Supervision of the Execution of Judgments and Decisions of the European Court of Human Rights: 18th Annual Report (2024). Strasbourg : Council of Europe, 2025. URL: <https://www.coe.int/en/web/execution/annual-reports>.

25. Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine : judgment of the European Court of Human Rights of 15 October 2009, application no. 40450/04. Strasbourg, 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95032>.

26. Burmych and Others v. Ukraine : judgment (striking out) of the European Court of Human Rights (Grand Chamber) of 12 October 2017, applications nos. 46852/13 et al. Strasbourg, 2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178082>.

References:

1. European Parliament, & Council of the European Union. (2024). Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>

2. European Commission. (2023). *Ukraine 2023 report* (SWD(2023) 699 final). https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en

3. European Commission. (2024). *Ukraine 2024 report* (SWD(2024) 699 final). https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2024_en

4. European Commission. (2025). *Ukraine 2025 report* (SWD(2025) 759 final). https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en
5. Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2004). Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe. *Journal of European Public Policy*, 11(4), 661–679. <https://doi.org/10.1080/1350176042000248089>
6. Grabbe, H. (2006). *The EU's transformative power: Europeanization through conditionality in Central and Eastern Europe*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230510302>
7. Lavenex, S., & Schimmelfennig, F. (2009). EU rules beyond EU borders: Theorizing external governance in European politics. *Journal of European Public Policy*, 16(6), 791–812. <https://doi.org/10.1080/13501760903087696>
8. Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2020). The Europeanization of Eastern Europe: The external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*, 27(6), 814–833. <https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1617333>
9. Börzel, T. A., & Risse, T. (2000). When Europe hits home: Europeanization and domestic change. *European Integration Online Papers (EIoP)*, 4(15). <https://eiop.or.at/eiop/pdf/2000-015.pdf>
10. Börzel, T. A., & Risse, T. (2003). Conceptualizing the domestic impact of Europe. In K. Featherstone & C. M. Radaelli (Eds.), *The politics of Europeanization* (pp. 57–80). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/0199252092.003.0003>
11. Sedelmeier, U. (2012). Is Europeanisation through conditionality sustainable? Lock-in of institutional change after EU accession. *West European Politics*, 35(1), 20–38. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.631311>
12. Kresina, I. O. (2024). Instytutsiini priorytety antykoruptsiinoi polityky Ukrainy [Institutional priorities of Ukraine's anti-corruption policy]. *Politohichnyi visnyk*, (92), 130–152. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2024.92.130-152>
13. Fedorchenko, V. M., Petrenko, I. I., Saltovskiy, O. I., & Koliukh, V. V. (2022). Osoblyvosti otsiniuvannia publichnoi polityky: Uroky dlia Ukrainy [Features of public policy evaluation: Lessons for Ukraine]. *Aktualni problemy polityky*, (69), 80–87. <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1306>
14. Venice Commission. (2016). *Rule of law checklist* (CDL-AD(2016)007). <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282016%29007-e>
15. Beach, D., & Pedersen, R. B. (2019). *Process-tracing methods: Foundations and guidelines* (2nd ed.). University of Michigan Press.
16. GRECO. (2017). *Fourth evaluation round: Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors: Evaluation report: Ukraine* (GrecoEval4Rep(2016)9). Council of Europe. <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2016-9-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-/1680737207>
17. GRECO. (2024). *Fourth evaluation round: Addendum to the second compliance report: Ukraine* (GrecoRC4(2024)15). Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/ukraine>
18. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo osoblyvosti dosudovoho rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen* [On amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the specifics of pre-trial investigation of criminal offenses] (Law of Ukraine No. 4555-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4555-20>
19. Ukrainska Pravda. (2025, July 22). EU enlargement commissioner slams Ukraine's law eroding autonomy of anti-corruption watchdogs. <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/07/22/7522940/>
20. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidnovlennia povnovazhen ta nezalezhnosti Natsionalnoho antykoruptsiinoho biuro Ukrainy i Spetsializovanoi antykoruptsiinoi prokuratury* [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the restoration of the powers and independence of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office] (Draft Law No. 13533). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56074>
21. Venice Commission. (2023). *Ukraine: Follow-up opinion on the draft law on the selection of Constitutional Court judges* (CDL-AD(2023)022). <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282023%29022-e>
22. Venice Commission, & Directorate General Human Rights and Rule of Law. (2025). *Ukraine: Joint opinion on draft amendments on disciplinary procedures against judges* (CDL-AD(2025)044). Council of Europe. <https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282025%29044-e>
23. Council of Europe. (1950). *Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod* [Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
24. Committee of Ministers of the Council of Europe. (2025). *Supervision of the execution of judgments and decisions of the European Court of Human Rights: 18th annual report (2024)*. Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/execution/annual-reports>
25. European Court of Human Rights. (2009). *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (Application No. 40450/04, judgment of 15 October 2009). <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95032>
26. European Court of Human Rights. (2017). *Burmych and Others v. Ukraine* (Applications Nos. 46852/13 et al., Grand Chamber judgment of 12 October 2017). <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178082>